

حیات در معرض انقراض

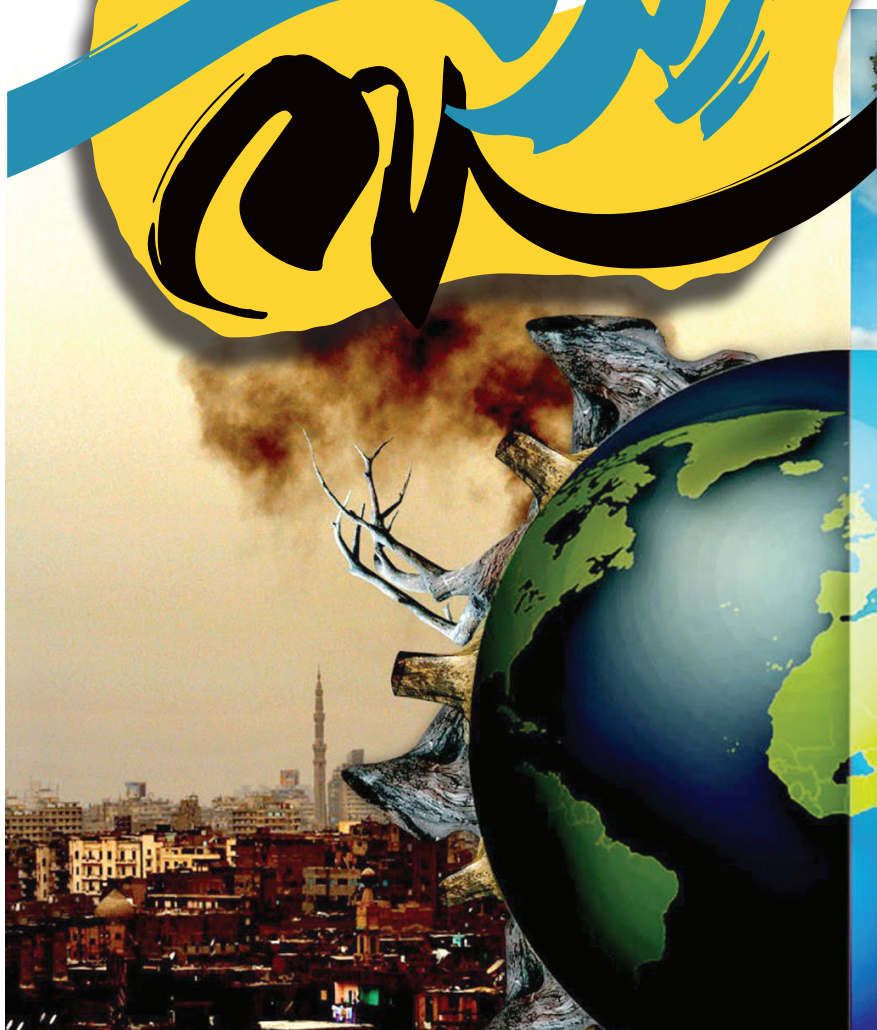
پیروز، توله یوز ۱۰ ماهه ایران تلف شد و امیدها را برای احیای گونه در حال انقراض یوز پلنگ ایرانی کمرنگ کرد؛ به همین بهانه تلخ نگاهی داریم به پیامدهای فاجعه‌ای که خبر از در معرض انقراض بودن یک میلیون گونه جانوری و گیاهی در جهان می‌دهد

ZENDEGI-SALAM

ضمیمه روزنامه خراسان

چهارشنبه ۱۰ اسفند ۱۴۰۱
۸ شعبان ۱۴۴۴ • اول مارس ۲۰۲۲
شماره ۲۱۱۶۵

۲۳۸۵

پرونده

حدود چهار سال پیش، تیمی از دانشمندان در گزارشی که برای سازمان ملل متحد تهیه شده بود، هشدار دادند که یک میلیون گونه جانوری و گیاهی در معرض انقراض قرار دارند. این تیم که متشکل از ۱۴۵ کارشناس از ۵۰ کشور جهان بود، اعلام کرد که از هر ۸ گونه جانوری و گیاهی جهان، یکی در خطر نابودی است. دانشمندان می‌گویند سرعت انقراض گونه‌های مختلف، ده‌ها هزار بار از میانگینش طی ۱۰ میلیون سال گذشته بیشتر شده و از زمان انقراض دایناسورها تا الان، چنین تهدیدی علیه جانوران و گیاهان سابقه نداشته است. با این حال این دانشمندان معتقدند که برای مقابله با تأثیر مخرب فعالیت‌های بشر بر محیط‌زیست دیر نشده است و هنوز می‌توان از تهدید زیست‌بوم کره زمین جلوگیری کرد. حالا که چهار سال از این هشدار گذشته است، در چه وضعیتی قرار داریم؟ محیط‌زیست با همان سرعت در حال ویرانی است؟ چه عواملی می‌توانند چنین سرنوشت مرگباری را برای حیات‌روی کره زمین رقم بزنند؟ ما چطور می‌توانیم سهم خودمان را در جلوگیری از محقق شدن هشدار دانشمندان، انجام بدهیم؟ پیدا کردن جواب این سوالات برای ما که سه‌شنبه «پیروز» عزیزمان را از دست دادیم، اهمیت ویژه‌ای دارد. این اتفاق تلخ وقتی ناقوس نابودی این گونه را بلندتر می‌کند که به یاد بیاوریم روزگاری «شیر ایرانی» و «ببر مازندران» در این سرزمین می‌زیسته‌اند که اکنون نسل‌شان منقرض شده و «گوزن زرد ایرانی»، گربه پلاس، پلنگ ایرانی، سیاه‌گوش ایرانی و چند گونه دیگر نیز در خطر انقراض قرار دارند. در پرونده امروز با نگاهی به گزارش سازمان ملل که نابودی ابعاد گسترده‌ای از حیات را هشدار می‌دهد، نگاهی داریم به پیامدهای انقراض که دامن انسان و خانه‌اش، زمین را می‌گیرد.

فاجعه از کجا آغاز شد؟

مروری خلاصه بر گزارش سازمان ملل که ابعاد نابودی گسترده حیات از سال‌های پیش تا امروز را پی می‌گیرد

بیش از ۴۰ درصد دوزیستان، ۳۳ درصد صخره‌های مرجانی و بیش از یک سوم پستانداران هم در معرض نابودی هستند. ویرانی گسترده، دامن تنوع زیستی گیاهی را هم گرفته است؛ طی ۱۰۰ سال گذشته، بیش از ۹۰ درصد محصولات بومی و سنتی کشاورزی ناپدید شده‌اند و تنزل بی‌سابقه کیفیت خاک باعث شده تولید محصولات کشاورزی از زمین‌های زیر کشت، ۲۳ درصد کاهش یابد. از دست رفتن رژیم غذایی

تیم دانشمندان دست‌اندر کار گزارشی که ذکرش رفت، بعد از سه سال تحقیق درباره تنوع زیستی زمین، سندی هزار و ۸۰۰ صفحه‌ای تدوین کردند که حاوی خبر ترسناکی بود؛ حدود ۷۵ درصد از زیستگاه‌های طبیعی و ۶۶ درصد از محیط دریایی بر اثر تغییرات کاربری و فعالیت‌های بشر از بین رفته است. این گزارش می‌گوید از قرن شانزدهم تا الان حدود ۶۸۰ گونه مهره‌دار منقرض شده است و

گزارش یک انقراض

مروری بر پیامدهای نابودی گونه‌های گیاهی و جانوری بر زندگی انسان بر اساس مستند «انقراض؛ واقعیت‌ها» ساخته «دیوید اتنبرو» که محصول سال ۲۰۲۲ است

«ما امروز همان شهاب‌سنگی هستیم که دلیل انقراض بسیاری از گونه‌ها بود.» این جمله کلیدی مستند «انقراض؛ واقعیت‌ها» ساخته مستند ساز و طبیعی‌دان کارگشته بریتانیایی است. «دیوید اتنبرو» که مستندهای محیط‌زیستی‌اش در صداوسیما ایران بارها پخش شده، این بار با همان صراحت و دقت همیشگی، دست روی موضوع مهم و هولناکی گذاشته است تا به کمک رسانه، توجهات مردم جهان را به فاجعه‌ای جلب کند که دانشمندان با گزارش انقراض‌شان سعی دارند به گوش ما برسانند. این مستند، ابعاد موضوع مورد بحث را به کمک گزارش‌ها، مصاحبه‌ها و تصاویر تکان‌دهنده روشن می‌کند.

اهمیت زیادی برای گروه افشانی دارند. گفته می‌شود چهار و سه‌دهم محصولات کشاورزی جهان به نحوی به گروه افشانی توسط حشرات بستگی دارند تا غذای مورد نیاز ما را فراهم کنند. موجودات زیرزمین هم که در نتیجه از بین بردن خاک در حال نابودی‌اند، اجزای خاک را در هم می‌تنند تا به رشد گیاهان و در نتیجه تأمین غذای ما کمک کنند که خب ما با از بین بردن محل زندگی آن‌ها، ریشه به تیشه خودمان می‌زنیم. با از بین بردن خاک و قطع درختان، نه تنها خوراک بلکه هواراهم از خودمان می‌گیریم. به علاوه درختان از زمین در برابر سیل محافظت می‌کنند و هنگام بارش باران، به وسیله ریشه‌های شان خاک را نگه می‌دارند. در واقع سیل‌های مرگبار بیش از آن که تهدید طبیعت علیه انسان باشند، به کمک خود انسان، قدرت ویرانگری پیدا می‌کنند.

تعرض به زیستگاه‌ها باعث بیماری‌های همه گیر می‌شود

متنوع به طور مستقیم با انواع بیماری‌ها مثل دیابت، چاقی و سوء تغذیه ارتباط دارد. **آمارهای باورنکردنی و نگران‌کننده** محققان در این گزارش می‌گویند گرچه بشر همواره در طول تاریخ به کره زمین آسیب زده اما آن‌چه در ۵۰ سال گذشته اتفاق افتاده، خراش‌ها را به زخم‌های عمیق تبدیل کرده است. از سال ۱۹۷۰، جمعیت جهان دوبرابر، اقتصاد جهانی چهاربرابر

دین‌مان را به زمین ادا کنیم

گزارش سازمان ملل راه‌هایی را پیشنهاد می‌کند که از طریق آن‌ها می‌توان از انقراض حیات‌روی زمین جلوگیری کرد

از سوخت‌های فسیلی سرمایه‌گذاری کنند و این تغییر جهت از طریق مطالبات اعضای جامعه ممکن خواهد شد. کارهایی مثل کم کردن چراغ‌های روشن خانه که صرفه جویی در مصرف انرژی را در پی دارد، ضروری و ارزشمند است اما کافی نیست. اعضای جامعه باید از پیامدهای زیست‌محیطی اقدامات بشری در سطح کلان آگاه باشند و دولتمردان را بابت تصمیماتی که در نهایت به محیط‌زیست آسیب می‌زند، وادار به پاسخگویی کنند. واقعیت این است که بشر در هیچ زمان دیگری به اندازه امروز از پیامدهای رفتارش بر محیط‌زیست، آگاه و حساس نبود. علم به همراه پیمان‌های جهانی حمایت از محیط‌زیست به کمک آمد تا انسان راجع به زیستگاه مشترکش با دیگر گونه‌ها احساس مسئولیت بیشتری داشته باشد اما فاصله دانستن و عمل کردن، بسیار زیاد است. برای همین است که تک‌تک ما باید دلسوز سرنوشت زمین باشیم و تصور نکنیم اگر دانشمندان مشغول آگاهی‌رسانی هستند، پس بی‌نیاز از کمک ما در سطح شخصی و تلاش‌مان برای ایجاد فشار اجتماعی در سطح کلان، تغییری حاصل خواهد شد.

جایانی که رونق رشد منفی طبیعت تا سال ۲۰۵۰ و پس از آن ادامه خواهد داشت و تنها در صورتی می‌شود از فاجعه اکولوژیک جلوگیری کرد که تغییرات بنیادین رخ بدهد. یعنی چه؟ در سطح کلان، جهان باید به سمت الگوی ثابت و محدود رشد اقتصادی تغییر جهت بدهد. معیار رشد اقتصادی در عوض این که با تولید ناخالص داخلی سنجیده شود که فشار زیادی بر محیط‌زیست ایجاد می‌کند، با شاخص کیفیت زندگی و تأثیر پایدار بر محیط‌زیست اندازه‌گیری شود. دولت‌ها از کمک کردن به صنایع مخرب و آلاینده مثل سوخت‌های فسیلی، ماهی‌گیری و کشاورزی صنعتی خودداری کنند اما تغییر رویه فقط به دولت‌ها محدود نمی‌شود. در سطح خرد همه ما موظف هستیم که سهم‌مان را ادا کنیم و این کار با تغییر سبک زندگی ممکن می‌شود. یکی از نویسندگان گزارش سازمان ملل در این باره می‌گوید: «شیوه غذا خوردن امروز آدم‌ها هم برای سلامتی خود آن‌ها ضرر دارد و هم برای کره زمین. ما می‌توانیم با تغذیه متنوع که بیشتر از سبزیجات تشکیل شده باشد،

منابع این پرونده: یورونیوز، ایما، آفتاب‌نویز